

VOKA LASTEAIA NAKSITRALLID ÕPPEKAVA 2021-2022

SISUKORD

1. LASTEASUTUSE LIIK JA ERIPÄRA	3
1.1 Üldinfo	3
1.2 Rühmade liigid	3
1.3. Lasteaia eripära	3
2. LASTEAIA ÕPPEKAVA KOOSTAMISE ALUSED	3
3. LASTEAIA ÕPPE- JA KASVATUSPROTSESSI PÕHIMÕTTED	5
4. LASTEAIA ÕPPE- JA KASVATUSPROTSESSI EESMÄRGID	6
5. RÜHMADE ÕPPE- JA KASVATUSPROTSESSI KORRALDUS	6
5.1 Lasteaia õppeaasta	7
5.2 Rühmade tegevus- ja päevakavade koostamine	7
5.3 Rühma aasta tegevuskava struktuur	7
6. LASTEAIA ÕPPEAASTA AASTATEMAATIKA, ÜRITUSTE NING MUUSIKA- JA LIIKUMISTEGEVUSTE PLAANID.	9
7. LÕIMITUD ÕPE	10
8. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE VALDKONDADE KOKKUVÕTLIKUD SUUNITLUSED	11
8.1 MÄNG	12
8.2 Valdkond: MINA JA KESKKOND	13
8.2.1 Loodus ja keskkond	13
8.2.2 Mina ja tervis	13
8.2.3 Liiklus ja turvalisus	14
8.2.4 Mina ja töö	15
8.3 Valdkond: KEEL JA KÕNE	16
8.4. Valdkond: MATEMAATIKA	17
8.5 Valdkond: KUNST	17
8.6 Valdkond: MUUSIKA	18
8.7 Valdkond: LIIKUMINE	18
9. LAPSE ARENGU ANALÜÜSIMISE PÕHIMÕTTED	19
10. LAPSE ARENGUVESTLUSE LÄBIVIIMISE PÕHIMÕTTED	20
11. LAPSE ARENGU EELDATAVAD TULEMUSED ÕPPEKAVA LÄBIMISEL	21
11.1 Kaheaastased lapsed	21
11.2 Kolmeaastased lapsed	22
11.3 Nelja-aastased lapsed	23
11.4 Viieaastased lapsed	24
11.5 Kuueaastased lapsed	24
11.6 Seitsmeaastased lapsed	25
12. KOOLIVALMIDUSE MÄÄRATLEMISE PÕHIMÕTTED	26
13. ARENGULISTE ERIVAJADUSTEGA JA ANDEKAD LAPSED	28
14.2 Erivajadusega lapse toetamise tugisüsteemid lasteasutuses	29
15. MUUKEELNE LAPS LASTEAIAS	30
16. INDIVIDUAALSE ARENDUSKAVA KOOSTAMISE PÕHIMÕTTED	30
17. KOOSTÖÖ LASTEVANEMATEGA	31
18. ÕPPEKIRJANDUS	32
19. LASTEAIA ÕPPEKAVA RAKENDUMINE JA ARENDAMINE	32
20. LASTEAIA ÕPPEKAVA MUUTMISE KORD	32

1. LASTEASUTUSE LIIK JA ERIPÄRA

1.1 Üldinfo

- 1.1. Aadress: Männiku 2, Voka
- 1.2. Omandivorm: Toila valla munitsipaallasteasutus
- 1.3. Rühmade arv: 5
- 1.4. Laste arv: 64

**1. Missioon - Rõõmsad ning tegusad Naksid ja Trallid on üksmeeles kodu ja Naksitrallid
Julgelt laps avastab, küsib ja proovib-
rõõmsalt on valmis minema kooli.**

**Visioon –Voka Lasteaed Naksitrallid on atraktiivseim lasteasutus Ida-Virumaa keskregioonis.
Lasteaed on lastevanemate poolt hinnatud, iga lapse arengut toetav, omanäoline ja
uuendusmeelne.**

1.2 Rühmade liigid

- 1. Lasteaias on järgmised rühmad:
- 1.1. sõimerühm Punased Naksid: 1-3 aastased lapsed;
- 1.2. aiarühm Rohelised Naksid: 2-4 aastased lapsed;
- 1.3. aiarühm Sinised Naksid: 4-5 aastased lapsed;
- 1.4. aiarühm Kollased Naksid: 5-6 aastased lapsed;
- 1.5. aiarühm Trallid: 6-7 aastased lapsed

1.3. Lasteaia eripära

1.3.1. Lasteaed kuulub Tervist Edendavate Lasteaedade võrgustikku alates 2007.a.

1.3.2. Lasteaed kuulub "Ettevõtlik kool" võrgustikku (jaanuarist 2009. a.). 2012. a.-st on „Ettevõtlik lasteaid“ ning alates 2016. a. hinnatud ja tunnustatud ettevõtliku õppe kvaliteeditunnuste alusel hõbetasemega (viimane 2022-24). Lasteaias tegutseb ettevõtlikkuse meeskond, kuhu kuuluvad esindaja(d) rühmast, direktor ja ettevõtlikkuse koordinaatori tööülesandeid täidab õppealajuhataja.

1.3.3. Lasteaia õppekavas rõhutatakse looduse ja keskkonna, tervise, ettevõtlikkuse tähtsust. Õpperadade olemasolu õuealal; pargi ja metsa lähedus; tiigi ja mere lähedus ning aia- ja põllutööde jälgimise võimalus ning talumajapidamine võimaldavad läbi viia mitmekülgset arendavat õpetust loodusest. Erinevate ettevõtete/asutuste olemasolu alevikus või vallas ning tootmisega ja turismiga tegelevad firmad paikkonnas võimaldavad luua õppetöös sidet päris eluga ja on koostööprojektides headeks kohalikeks koostööpartneriteks.

2. LASTEAIA ÕPPEKAVA KOOSTAMISE ALUSED

2.1 Õppekava on **üldõpetuslik õppekava**.

2.2 Üldõpetuse aluseks on **kodulooline vaatlusõpetus**. Kodulooline temaatika on lähtekohaks kogu lapse mõtletegevuse ja väljenduse arendamisele. Mida koduloos käsitletakse, seda väljendatakse keeleliselt, kinnistatakse lugemispalade käsitlemisel, töötatakse läbi arvutamisel, kujutatakse mitmel

viisil käe läbi, kasutatakse laulude ja luuletuste õppimisel ning elustatakse uuesti dramatiseeringutes ning mängudes.

2.3 Lasteaias Naksitrallides on vanuserühmades **tegevuskavad**. Iga põhiteema algab kodulooga põhimõttel- lähemalt kaugemale, üksikult üldisemale soovitatavalt vaatluse või õppekäiguga. **Tegevusliikide** järjestamisel on arvestatud teemade sisu ja pedagoogilisi nõudeid päevakavale. Lähemas seoses kodulooga on emakeele tegevused ja käelised tegevused. Koduloolisi teemasid planeeritakse lapsest lähtuvate eesmärkidega ja planeeritakse tegevused, mille kaudu eesmärgid realiseeritakse.

2.4 Üldõpetuslikus töökorralduses on võimalik rakendada nõ projektõpet, kus teema tekib vastavalt laste huvid, ideede ilmnemisel (tegevustes, mängus või rühma keskkonnast väljastpoolt tekkinud muudatustest, materjalidest vms kogemustest lähtuvalt). Teemaprojekt lõpeb, kui teema on laste jaoks ammendunud.

2.5. Õppekava realiseeritakse nõnda, et lapse teadmiste ja oskuste arendes tullakse käsitletud õppematerjali juurde ehk teemade juurde tagasi ning käsitletakse neid mitmekülgsemalt või konkreetsele nähtusele keskendudes kaasates partnereid väljastpoolt rühma.

2.6. Õppekava ettevõtlikkusõppe käsitluses (*TULEM) on laps õppetegevuses aktiivne osaleja. Laps on kaasatud tegevuste kavandamisse, korraldamisse ja kokkuvõtete tegemisse. Laps saab teha mõtestatud valikuid/otsuseid ja oma tegevust analüüsida.

2.7. Enda tegevuse tulemuslikkust saab laps hinnata vastavasisuliste arutelude/tagasisidede kaudu. Õpetaja loob tingimused, et lapse enesehinnang isetehtule võimaldaks lapsel tunda rõõmu, kogeda eduelamust, aga samas pakkuda tuge toimetulekuks ebaeduga.

2.8. Lasteaia õppekava ja rühma tegevuskavad on paindlikud st. õpetajad võivad muuta planeeritud teemasid, tegevusi, üritusi jne. vastavalt vajadusele.

3. LASTEAIA ÕPPE- JA KASVATUSPROTSESSI PÕHIMÕTTED

3.1 Õppimise käsitluse aluseks on **sotsio-konstruktiiivne õppimisteooria ehk lapsest lähtuv õpetamine ja kasvatamine**, kus õppimise allikana nähakse lapse sisemist aktiivsust, mis väljendub huvi tundmisena ümbritseva maailma vastu. Lapsed õpivad erinevalt ning üht õppimisviisi ei saa eelistada teisele. Erinevate laste jaoks osutuvad parimaiks õppimisel erinevate meetodite ja lähenemiste kasutamine. Tähelepanu pööratakse nii **õpetamisele kui õppimisele** st olulised on nii õpetamise protsess kui õpitulemus. Õpetamise protsess toimub läbi mängu ja mängulise tegevuse, kuid luues seoseid päriseluga- katsetades, uurides või teisi aktiivõppe meetodeid kasutades.

3.2 Õppimise olemus **lapsest lähtuva käsitluse** puhul:

- *õppimine aitab inimesel paremini kohaneda elukeskkonnaga;
- *õppimises on alati nii tahtlik kui ka tahtmatu komponent;
- *õppimine on protsess, kus kogemuse vahendusel kujunevad suhteliselt püsivad muutused inimese käitumises;
- *õppimine on sotsiaalne ja individuaalne protsess – tasakaalustatud isiksuse arengule suunatud kasvatuses on oluline mõlema protsessi arvestamine ja kasutamine st individuaalsus ning kollektiivsus arenevad omavahelises seoses.
- *õppimisel on rõhuasetus uurimisel ja avastamisel (õpetaja kasutab järjest vähemal määral seletuslik-illustratiivselt õpetamist);
- *õppimine on õpitava tähenduse aktiivne konstrueerimine lapse poolt;
- *õppimist mõjutavad nii laste omavahelised suhted kui ka suhted õpetajatega;
- *õppimine on edukam küsimustele vastuseid ise leides, väikses grupis jms;
- *õppimine peab toimuma võimalikult loomulikes oludes;
- *igasuguse õppimisega kaasneb õppematerjali isiklik interpreteerimine lapse poolt;
- *õppidestpeavad lapsed olema tegevuses subjektid, mitte aga täiskasvanu tehtud valikute objektid.

3.3 Lapse roll **lapsest lähtuva käsitluse** puhul:

- *lapsed osalevad planeerimisel, arutavad koos õpetajaga kuidas leida vastuseid neid huvitavatele küsimustele ja probleemidele;
- *laps on uudishimulik, esitab küsimusi avastamiseks maailma enda ümber;
- *laps osaleb aktiivselt õppimisprotsessis;
- *laps õpib erinevates olukordades ja keskkondades;
- *laps uurib, õpib ja tegutseb koos õpetaja ning eakaaslastega; arutleb, vaatleb, vestleb, uurib raamatuid, mängib jne;
- *lapsel on võimalus teha valikuid, näidata üles initsiatiivi, olla loov ning anda tagasisidet/hinnangut (ülesande, tegevuse, päeva, oma oskuste, teadmiste kohta jne);
- *laps sünteesib uue kogemuse varem õpituga;
- *laps jagab teadmisi teiste lastega, räägib oma avastustest ja kogemustest, näitab oma töid;
- *laps õpib mängides.

3.4 Õpetaja roll **lapsest lähtuva käsitluse** puhul:

- *õpetaja püstitab pika- ja lühiajalisi lapsest lähtuvaid kasvatuslikke ning õpetuslikke eesmärke;
- *õpetaja analüüsib oma tööd lähtuvalt püstitatud eesmärkidest;
- *õpetaja teeb koostööd lastega; arutleb koos lastega, mida uurida ja kuidas leida vastuseid jne;
- *õpetaja tunneb ja analüüsib lapse arengut;
- *õpetaja suunab läbi huvitava tegevusprotsessi lapse ettekujutusse tegevuse eesmärgi;
- *õpetaja uurib, õpib ja tegutseb koos lastega, suunab lapsi kogetu ja õpitu põhjal järeldusi tegema ning seoseid leidma varem õpituga;
- *õpetaja seab esikohale lapse vajadused ja huvid ning tekitab lastes uusi huviobjekte;
- *õpetaja annab lapsele sooritatud tegevuse kohta lapse edasijõudmisest lähtuvat tagasisidet;
- *õpetajal on tugev usk lapse võimetesse ja arengusse; õpetaja motiveerib lapsi;
- *õpetaja loob võimalusi koostööle, suunab jagama oma teadmisi teistega ja teistelt lastelt õppima;
- *õpetaja loob erinevaid tegutsemisvõimalusi aidates õpitut reaalsesse ellu viia;
- *õpetaja annab lapsele võimaluse vastutust võtta;
- *õpetaja lähtub lapse individuaalsest arengust ja vajadustest;
- *õpetaja suunab ja juhendab last andma tagasisidet/hinnanguid enda oskuste, hakkamasaamise kohta ning tooma välja tema jaoks pingutust vajavaid ülesandeid, tegevusi;
- *õpetaja tagab laste emotsionaalse heaolu;
- *õpetaja kindlustab laste kaasahaaratuse, huvitatuse;

Kokkuvõtvalt: õpetaja tegutseb alushariduses põhimõttel “anda lapsele tööriistad eluks” rakendades metoodikaid nii, et õppetegevuste läbiviimisel on sihiks *TULEM T- tunneme grupitöös rolle, teeme koostööd;

U- usaldame vastutust, st valik toob kaasa ka vastutuse; L- lõimume “päris” eluga; E- evime kogemust (vahendades nii edu kui ebaedu) M- mõõdame mõju (tagasiside lapselt tegevusele, enda oskustele, õpetajale, kaaslasele).

3.5 Arengukeskkond pakub **lapsest lähtuva käsitluse** puhul:

- *valikuvõimalusi;
- *harjutamise võimalusi;
- *hoolimist, turvalisust ja emotsionaalset heaolu;
- *tuge ja juhendamist;
- *arenguliselt sobivaid mängu- ja õppevahendeid;
- *võimalust tegutseda väikeses grupis ja individuaalselt.

4. LASTEAIA ÕPPE- JA KASVATUSPROTSESSI EESMÄRGID

- 4.1 Laps saab positiivse õppimise kogemuse ning kogeab rahulolu ja eduelamust lõpule viidud tegevustest ja saavutustest.
- 4.2 Lapsel kujuneb soov õppida, mida saadab huvi ja uudishimu; laps on tegemistes loov, algatusvõimeline ja paindlik.
- 4.3 Laps on aktiivne suhtleja eakaaslaste ja täiskasvanutega, suudab väljendada oma mõtteid, tundeid, arvamusi, teadmisi ja oskab kuulata ning arvestada teiste seisukohti, mõtteid.
- 4.4 Laps on avatud, koostöö- ja abivalmis, kogeab kokkukuuluvustunnet, sallivust ja hoolivust.
- 4.5 Laps on positiivse mina-pildiga, iseseisev, valikuvõimeline ja ennast usaldav, osaleb (vastavalt oma vanusele ja arengutasemele) tegevuste valimises ja otsuste vastuvõtmise protsessis.
- 4.6 Laps tunneb isiklikku vastutust oma tegude eest ja käitub vastutustundlikult, oskab lahendada probleeme, konflikte ja saavutab enesekontrolli.
- 4.7 Laps omandab eeldataval eakohasel tasemel põhiteadmisi, oskusi ja vilumusi ning huvitub erinevatest valdkondadest.
- 4.8 Laps tuleb toime, vastavalt oma vanusele ja arengutasemele, igapäevaelu toimingute ja eneseteenindamisega.
- 4.9 Lapsel tekivad esmased teadmised (ettevõtlikkuspädevus) läbi ettevõtlusele suunatud praktilise tegevuse nt. Rahamäng, laadad, kohviku- ja poemängud, pank, Rahatarkus jne.

5. RÜHMADE ÕPPE- JA KASVATUSPROTSESSI KORRALDUS

5.1 Lasteaia õppeaasta

- 5.1.1 Lasteaia õppeaasta algab 1. septembril ja kestab 31. augustini
- 5.1.2 Aktiivne õppeperiood toimub 01. septembrist 15. maini. Juunis ja augustis toimub õpitu kordamine ja kinnistamine ning põhirõhk on mängulisel õuetegevusel.

5.2 Rühmade tegevus- ja päevakavade koostamine

- 5.2.1 Rühmade päevakavasid korrigeeritakse vastavalt rühma laste vanusele, lähtudes riiklikust õppekavast ja lasteaia üldpäevakavast õppeaasta alguses tervishoiutöötaja ja õppealajuhataja poolt. Rühmade päeva- ja tegevuskavad kinnitab lasteaia direktor õppeaasta algul.

Kellaaeg	Tegevus
7.00 – 8.30	1. Laste saabumine lasteaeda 2. Individuaalne töö lastega ● õppe- ja loovmängud, hommikutervitus ● vaba tegevus ● info vahetamine lastevanematega
8.30 – 8.50	Hommikusöök
8.50 – 12.10	1. Õppetegevused 2. Õues viibimine ● mängud ● vaatlused ● jalutus-/õppekäigud ● liikumismängud ● vaba tegevus
12.10 – 12.45	Lõunasöök
13.00 – 15.00	Puhkeaeg

15.00 – 15.30	1. Tegevused ● individuaalne töö lastega ● õppe- ja loovmängud ● vaba tegevus
15.30-16.00	Õhtuode
16.00 – 18.00	1. Muud tegevused ● individuaalne töö lastega ● huvitegevus 2. Vabad mängud toas või õues ● õppe- ja loovmängud 3. Laste kojusaatmine ● info vahetamine lastevanematega

Tabel 1. Lasteaia üldtegevus- ja päevakava

5.3 Rühma aasta tegevuskava struktuur

5.3.1 Rühma iseloomustus

Iseloomustuses kajastub laste vanuseline ja sooline koosseis, laste huvid, individuaalsus, erinevad kultuuritraditsioonid, rühma kombed, rühmareeglid ja muu rühma jaoks oluline.

5.3.2 Õppeaasta õppe- ja kasvatusprotsessi eesmärgid ning põhimõtted

Üldised eesmärgid seostuvad teemade teadvustamisega nii õpetuslikus kui ka kasvatuslikus tähenduses ning õpetajate üldise lähenemisviisi kujundamisega tööks lastega. Eesmärgid lähtuvad lasteaia üldeesmärkidest ning rühma eripäradest. Õppeaasta eesmärgid ja põhimõtted kajastuvad õppeprotsessi planeerimisel ning plaanide koostamisel.

Õppe- ja kasvatustegevuse korraldus nädala lõikes:

Õppe- ja kasvatustegevuse valdkonnad	kuni 3a	3a	4a	5a	6a
Mina ja keskkond	1	2	2-3	2-3	3
Keel ja kõne arenduses					
* kuulamine ja kõnelemine	2	2-3	3	3	3
* lugemine ja kirjutamine		1	1	1	2
Matemaatika	1	1	1	2	2
Liikumine	2	2	2-3	2-3	2-3
Muusika	2	2	2	2	2
Kunst	2	3	3	3	3

Õppe- ja kasvatustegevuse valdkondi lõimitakse omavahel.

Õpetaja poolt organiseeritud õppe- ja kasvatustegevused kestavad järjestikku maksimaalselt

kuni 3 aastastel lastel 10- 15 minutit

3- 4 aastastel lastel 15- 20 minutit

4- 5 aastastel lastel 20- 25 minutit

5- 6 aastastel lastel 25- 30 minutit

6- 7 aastastel lastel 35 minutit

Kavandatavate õppe- ja kasvatustegevuse plaanide aluseks on riiklikus õppekavas toodud soovitatav tegevuste kordade arv nädalas.

5.3.3 Aastakava

Aastakava teemade valikul arvestatakse laste vanust, *huve ja lastevanemate soove* ning lähtutakse aastaegadest, rahvuslikest tähtpäevadest, ühiskonna ja keskkonna muutustest ning probleemidest jms. Rühma aastakavasse planeeritakse lähtudes riiklikus õppekavas sõnastatud lapse vanusest lähtuvad eeldatavad oskused. Aastakava aitab õpetajal rakendada lasteaia õppekava, arendada õpetajate vahelist koostööd kaasates lapsevanemaid.

Rühma tegevuskava koostatakse arvutiga. Rühmade tegevuskavad kuuluvad lasteaia õppekava juurde. Rühma tegevuskava tutvustatakse ja kooskõlastatakse lastevanematega sügisesel lastevanemate koosolekul.

Õppe- ja kasvatustegevused toetavad lapse arengut neljas üldoskuste rühmas:

mänguoskused (õpetajad toovad esile oma vanuserühma mängu põhimõtted ja mängu arendamise eesmärgid sel õppeaastal);

tunnetus- ja õpioskused;

sotsiaalsed oskused;

enesekohased oskused.

Mina ja keskkond

- * mina ja tervis

- * loodus ja keskkonnakaitse

- * liiklus ja turvalisus

- * mina ja töö

Keel ja kõne

- * kuulamine ja kõnelemine

- * lugemine ja kirjutamine

Eesti keel kui teine keel

Matemaatika

Kunst

Muusika

Liikumine

5.3.4 Õpetajate poolt organiseeritud üritused lastele

Lastele ürituste (kaugemad õppekäigud, ekskursioonid, lastehommikud teise lasteaiarühmaga vms) organiseerimisel lähtutakse käsitlusele tulevatest teemadest, laste vanusest, huvidest ja lastevanemate soovidest ning lasteaia traditsioonide aastaringist.

5.3.5 Lapse arengu analüüsimine

Õpetajad planeerivad lapse arengu analüüsi ja arenguestluste läbiviimise õppeaasta jooksul.

Planeeritakse

laste vaatlused, mis kajastuvad kuu lõikes eliis.ee-s lapse tagasisides;

arengumappide täiendamine laste töödega;

arenguestlused lastevanematega ja **analüüsist kokkuvõtete tegemised** (sh koolivalmiduskaardid).

5.3.6 Lastevanemate koosolekud

Õpetajad planeerivad õppeaasta jooksul läbiviidava(d) lastevanemate koosoleku(te) aja(d) ja käsitletavat teemad. Üldkoosoleku puudumisel osaleb rühma koosolekul juhtkonna liige, et esitada tagasiside eelneva õppeaasta kokkuvõtetest, ülevaade lasteaia aastaplaanist, võimalustest.

5.3.7. Rühma õpperaha

Õpetajad on teadlikud rühma rahalistest ressurssidest ning otsustavad vastavalt vajadustele õppe- ja mänguvahendite soetamise prioriteetid poolaasta lõikes. Õpetajad sõnastavad vajadused ja esitavad kirjalikult taotluse eelarves lisaressursside saamiseks, nt.mahukamate projektliste tegevuste läbiviimiseks. Õpetajad on teadlikud ettevõtlike tegevuste fondi ressurssidest aasta lõikes ühe lapse kohta. Kulud dokumenteeritakse.

5.3.8 Rühmas kasutatav õppematerjal

Õpetajad mõtlevad läbi vastavalt laste vanusele ja arengutasemele õppeaasta jooksul kasutatava õpекirjanduse, entsüklopeediad, veebipõhise õpikeskkonna jms.

6. LASTEAIA ÕPPEAASTA TEMAATIKA, ÜRITUSTE NING MUUSIKA- JA LIIKUMISTEGEVUSTE PLAANID.

6.1 Lasteaia õppeaasta temaatika

Õppeaasta temaatika valitakse ja kinnitatakse pedagoogilises nõukogus. Temaatika toetab lasteaia üldeesmärkide elluviimist ning õppe- ja kasvatustegevuse integreeritust, arvestab laste huvisid, riigi ja paikkonna ajaloolisi tähtpäevi, omavalitsuse kultuuri- ja spordisündmusi.

6.2 Lasteaia sündmuste kalender

6.2.1 Lasteaia sündmuste kalender koostatakse iga õppeaasta alguses pedagoogilises nõukogus. Lasteaia sündmuste kalendri koostamisel lähtutakse lasteaia õppeaasta temaatikast, traditsioonide aastaringist, rahvuslikest tähtpäevadest, tegevusmeeskondade tegevuskavadest.

6.2.2 Lasteaia traditsioonide aastaring. Lasteaia traditsioonid on: Teadmispäev „Tere, lasteaed“, õpetajate päeva etendus „Mõmmi ja aabitsa“ ainetel õpetajatelt lastele, ohutusnädal, liiklusnädal, leivanädal, isade- ja emadepäeva perepäevad; adventihommikud, jõulud, tervisepäevad/nädalad, keskkonnapäevad, spordipäevad ning sportlikud üritused koos vanematega (peredega, vanavanematega), lasteaia ja vabariigi sünnipäev, talendipäev, Ettevõtliku Kooli lahtiste uste päev/kuu, vanema rühma ärasaatmise pidu ja lastekaitsepäevale pühendatud piknik Toilas Oru pargis; osalemine maakonna lasteaegade tantsupeol.

Lasteaia ürituste plaan lisatakse igal aastal lasteaia õppekavale.

6.3 Lasteaia muusika- ja liikumistegevuse plaan

6.3.1 Lasteaia muusika-ja liikumistegevuste plaani koostavad muusikaõpetaja ja liikumisõpetaja lähtudes laste vanuselistest eeldatavatest oskustest.

6.3.2 Lasteaia muusika-, liikumistegevuste plaanid kinnitab lasteaia direktor ja see lisatakse igal õppeaastal lasteaia õppekavale.

6.4 Huvitegevus

6.4.1 Lapsevanema rahastusel toimuvad saksa keele ring 1x nädalas (Goethe instituut), tantsutund 1x nädalas (Esteetika – ja tantsukool), TaekwonDo treeningud 2x nädalas (Kwon klubi treener), jalgpall (JK Noova treener) 1x nädalas.

Ujumisõpetus 1x nädalas 5-7 aastastele lastele (kahele rühmale) on tasuta (Toimub lepingu alusel Toila SPA ruumides ja Pilates&Koolitused OÜ treeneri) juhendamisel.

Spordihoones toimub liikumistegevus Toila Kultuuri- ja Spordikeskuse treeneri juhendamisel 5-7 aastastele lastele (kahele rühmale) 1x nädalas ja on pere jaoks tasuta.

7. LÕIMITUD ÕPE

7.1 **Üldõpetuse** (lõimitud) all mõistetakse õpetuse keskendumist lapse igapäevaste tegevuste, kogemuste ja huvide ümber.

7.1.1 **Üldõpetuse eesmärgid saavutatakse** siis kui kasutatakse **mitmekesiseid ja paindlikke** õppevorme. Eelistatavad on need, mis tagavad lapse vaimse ja suhtlemisaktiivsuse, töörõõmu ja eneseteostuse. **Eelkooliiga on lapsele harjutamise periood.** Laps harjutab ühte asja niikaua, kui on selle omandanud. Siit järeldub, et lapse vaimse tegevuse paneb liikuma terviklik õppetegevus, mis on keskendunud last ümbritsevale maailmale. Parem on harjutada ja korrata, kui palju uut õppida.

7.1.2 **Olulisem joon üldõpetuses on lõimimine, st valdkondade ja tegevusliikide ühendamine tervikuks.**

7.1.3 **Lõimimise võimalused on järgmised:**

- 1) **Valdkonnas endas:** üks teema kasvab teisest välja või täiendab eelmist; aine piires tuleb teada, milline on sisu eelmises vanuserühmas ja mis järgneb järgmises vanuserühmas.
- 2) **Valdkondade vahel:**
 - üht õppeainet ei saa eelistada teistele;
 - tervikuna on tähtsad kõik õppeained omavahelistes seostes;
 - üks aine toetab teist, aitab õpitut edasi arendada, kinnistada ning tervikliku teemakäsitlemise luua.
- 3) **Tegevustes:**
 - erinevate tegevuste kaudu õpib ja areneb laps kõige paremini;
 - tegevused on omavahel tihedalt seotud;

üks tegevus kutsub esile teise.

7.1.4 **Kõiki neid erinevaid lõimimisvõimalusi arvestab lasteaed oma õppekava koostades ja pedagoogid lähtuvad lasteaia õppekavast rühma tegevuskava ja õppematerjale tehes.**

7.1.5 Õpetajal on üldõpetuse puhul vabadus õpetuse korraldamisel, kuid tegevuste valikul tuleb arvestada ka personali, lastevanemate, asutuste ja ettevõtete kaasamise võimalusi. Õpetajalt nõuab see algatus- ja õppimisvõimet ning sihikindlat ja läbimõeldud tööd.

7.2 **Lapse elu ja ümbritsevat keskkonda käsitlevate teemade valik ja teemamappide koostamine**

7.2.1 **Koduloopprintsibiist** lähtudes valitakse teemad eri valdkondadest ning teemade käsitlemisel kasutatakse lapsest lähtuvat õppimiskäsitlust.

7.2.2 Õpetaja on lapse arengu teejuht ümbritsevasse maailma.

Laste õpetamisel teemategevuse piirides saab välja tuua viis olulist etappi:

- Õpetaja planeerib, mida laps peaks mõistma ümbritsevast keskkonnast; Õpetaja selgitab välja erinevate tegevuste (vestlemine, joonistamine, mäng) abil laste teadmised antud teemast;
- Õpetaja selgitab välja, mis lapsele huvi pakub ja toetab lapse ideede rakendamist ning tehtu analüüsimist;
- Õpetaja loob olukordi, kus laps saab mõelda ja arutleda antud teemast;
- Õpetaja dokumenteerib laste arengu, et hinnata, mida on lapsed õppinud ja kuidas arenenud.

7.2.3 Teemade valikul toetutakse lähiümbrusele, looduslikule aastaringile, rahvakalendri tähtpäevadele jm, mis aitavad lapse elu ja ümbritsevat keskkonda tundma õppida, kujundada arusaamist maailmast ning toetuvad lapse kogemustele ja lapsevanema soovidele.

7.2.4 Rühmaõpetajad tundes oma rühma lapsi lähtuvad lapse elu ja ümbritseva keskkonna teemasid valides ja käsitledes järgmistest põhimõtetest:

*kergemalt raskemale;

*lähemalt kaugemale (laps – kodu – kodukoht – kodumaa – maailm);

*üksikult üldisemale (mina – sina – meie – nemad).

7.2.5 On oluline, et laps saaks üht teemat kogeda eri meeltega ning saab kasutada ja rakendada ühes või teises valdkonnas õpitut ka teistes tegevustes ja olukordades. Nii käsitletakse lapse elu ja ümbritseva keskkonna teemasid loogilises järjestuses ning üks tegevus tuleneb teisest ja kutsub esile järgmise.

7.2.6 Rühmaõpetajad lõimivad õppe-ja kasvatusvaldkondi, tegevusliike olenevalt lapse elu ja ümbritsevat keskkonda käsitlevatest teemadest ning koostavad elektroonilisi teemamappe (drive kaustad) rühma arvutis järgides rühma tegevuskava.

7.2.6.1 Teemakaustad kasutamine õppe- ja kasvatusprotsessis:

- aitavad õpetajal süsteemselt rakendada planeeritud õpet ja kasvatust;
- sisaldavad piisavat teavet ja materjale antud teema käsitlemiseks ning õppetegevuste läbiviimiseks;
- võimaldavad lähtuda lapse huvidest ja aktiivsusest, annavad võimaluse teha valikuid ja osaleda planeerimisel;
- kindlustavad õppe järjepidevuse õpetaja haigestumise või lahkumise korral;
- on kasutatavad pikema ajaperioodi jooksul, seda pidevalt täiendades,
- õppematerjalide kogumikuna hea jagada vajadusel lapsevanemale.

8. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE VALDKONDADE KOKKUVÕTLIKUD SUUNITLUSED

8.1 MÄNG

8.1.1 Mäng on põhiline õppemeetod koolieelses eas. Mängu ja mängu elemente kasutatakse kõikides tegevustes. Mäng on lapse loomulik viis õppimiseks ja arenemiseks. **Laps saab mängu kaudu positiivse õppimise kogemuse. Mäng on tegevus**, mis vastab lapse füüsilistele ja psüühilistele vajadustele. Õppe- ja kasvatusprotsessi planeerimisel ja läbiviimisel kasutatakse erinevaid mänguliike: õppemängud, situatsioonimängud, liikumismängud, rolli- ja loovmängud, laulumängud, lauamängud, ehitusmängud, näpumängud, dramatiseeringud, **eesti rahvamängud** jne

8.1.2 Mängus väljendab laps oma kogemusi, hangib uusi teadmisi ja oskusi. Mängus paistavad välja lapse huvid, kõik, mis on teda mõjutanud ja mille üle ta aru peab.

8.1.3 **Mängides õpitakse** mõistma maailma, eri olukordi, kogetakse tõelisi ja sügavaid tundeid, õpitakse oma tunnetega hakkama saama ja suhtlema ümbritseva maailmaga. Mängul on kultuuri kandev jõud.

8.1.4 **Mäng arendab** lapse mõtlemise mitmekülgset, intellektuaalseid võimeid, reeglitest arusaamist, keskendumisvõimet, kujutlusvõimet, motoorikat; suurus-, tugevus-, ja ruumisuhteid, laiendab teadmisi ümbritsevast, iseseisvust, loovust jm. Õpitakse tundma esemete omadusi neid mitmel erineval viisil kasutades jne.

8.1.5 **Mängu kestvus** sõltub lapse vanusest ja arengutasemest. Püsivust nõudvate mängude jaoks vajab laps piisavalt aega, mis võib ulatuda 15 - 45 minutini.

8.1.6 Täiskasvanu juuresolekul on suur tähtsus. Õpetajast sõltub kas ja kuidas laps mängib, kuidas mängud arenevad.

8.1.7 **Mängu juhendamine** võib olla otsene või kaudne.

- *Otsese juhendamise* meetoditeks on suuline juhendamine, näidismäng või kaasamängimine. Näidismäng sobib hästi väikelaste juhendamiseks. Kaasamängimine on vajalik kui laste koosmäng ei hakka sujuma või puudub ettekujutus mängu kulust ja vahendite kasutamisest. Kaasamängimisel õpetaja näitab erinevaid rolle ja nende juurde kuuluvaid tegevusi.
- *Kaudse juhendamise* meetoditeks on aja, ruumi ja vahendite piisavuse tagamine, lastele tegevuskeskkonna kujundamise võimaldamine.

8.1.8 **Mängu juhendamise ülesanded:**

- laiendada mängu temaatikat;
- rikastada ja süvendada mängu sisu,
- arendada lastevahelisi suhteid,
- innustada iseseisvalt mängima,
- hoolitseda mänguvõimaluste eest,
- näidata uute mänguvahendite ja materjalide kasutamise võimalusi,
- tagada reeglipäraselt piisavalt mänguaega.

8.1.9 Mängu analüüsimine (vaatlus) annab väärtuslikku teavet lapse arengutasemest ja vajadustest. Mäng peegeldab lapse arengut.

8.2 Valdkond: MINA JA KESKKOND

Väikese lapse arengus on olulisel kohal tema ise ning tema lähim ümbrus. Laps õpib lähtuvalt temast endast ja ümbritsevast keskkonnast. Valdkond Mina ja keskkond toimib teematerviku põhimõttel, mis võimaldab teemade, valdkondade ja eri tegevuste ulatuslikku integratsiooni rühmade tasandil lähtuvalt lapsest.

Valdkond Mina ja keskkond põhiteemad on:

- *mina ja tervis
- *loodus, keskkonnakasvatuse
- *liiklus ja turvalisus
- *mina ja töö

8.2.1 Loodus ja keskkond

- Looduse- ja keskkonnateemade käsitlemine toimub süsteemipärase aastaegade õpetamine kaudu, mis võimaldab tutvuda loodust iseloomustavate rütmiliste muutustega, vastava aastaaja tüüpiliste tunnustega ja seostades kõike muutustega inimese tegevuses.

Looduse- ja keskkonnateemade üldeesmärgid

Laps

- tunneb huvi looduse ja keskkonna vastu läbi tunnetamise, uurimise, vaatlemise, kogemise ja leiutamise;
- tutvub taime-, seene- ja loomariigi mitmekesisusega ning elukooslustega;
- tutvub ilmastiku sesoonsete muutustega;
- tutvub elus ja eluta loodusega;
- tutvub loodust ja keskkonda hoidva ja säästva mõtlemisviisiga;
- oskab näha enda ja teiste tegevuse tagajärgi lähiümbruses;
- adub, et tema tegevus mõjutab keskkonda ja vastupidi;

- tutvub tehismaailmaga – inimese loodud maailmaga (tehismaailma mõju loodusele ja inimesele); digi- ja robotikavahenditega (tahvel, Matatalab, Dash ja Dot, Bee Bot, Lego WEDO, MTiny, Qobo, Osmo Kids, Jutupliiatsid),
- teab, et on olemas erinevad kombed, traditsioonid ja kultuurid;
- mõistab, et on olemas nii tegelikkus kui väljamõeldis,

Looduse ja keskkonna teemade kaudu kujundatakse ümbritsevasse keskkonda ja loodusesse säästvalt suhtuvat ja vastutustundlikku isiksust. Isiksust, kes oskab väärtustada ümbritsevat elu, iseennast ja teisi.

Looduse meeskond on eri ametite esindajatest koosnev töötajate grupp, kes võtab vastutuse planeerida, viia läbi (kaasates erinevate ametkondade ja rühmade esindajaid) ülemajalisi üritusi (õppekäike, pereüritusi, loodusradade, -objektide uurimise päevi, nädalaid...)

8.2.2 Mina ja tervis

- Lasteaed kuulub Tervist Edendavate Lasteaedade võrgustikku alates juunist 2007. Lasteaias on moodustatud tervisemeeskond. TEL meeskonda kuulub igast rühmast 1 liige, liikumisõpetaja, tervishoiutöötaja, peakokk, direktor. Tervisemeeskond võtab vastutuse tervislikke eluviise ja -harjumusi propageerivate tegevuste toimumise eest.
- Terviseõpetus on tervikprotsess, see on koostöö laste tervise säilimise ja tugevdamise nimel. Hea tervis on suur väärtus, kõike väärtuslikku tuleb hoida. Tervise hoidmist ja tugevdamist tuleb õppida ja õpetada. Terve laps- see on terve nii vaimselt, füüsiliselt kui sotsiaalselt.
- Tervislike harjumuste ehk tervisliku eluviisi kujundamine toimub kogu koolieelsel perioodil. Lapse tervise kaitse tagatakse õige ja eakohase päevakavaga, mis tagab virge – ja uneaja optimaalse vahekorra. Tagada tuleb küllaldane liikumine värskes õhus. Tervislik toit väikelapse toidulaua on tähtsamaid tegureid kasvava organismi hea tervise toetamisel. Oluline on kasvatada nii lapsevanema kui lapse arusaamist tervise hoidmise vajalikkusest ja võimalustest.
- Terviseõpetuses lähtume **kolmest põhiprintsiibist**:
 - lapse arengule ja tervisele soodsate tingimuste loomine;
 - tervislike harjumuste kujundamine;
 - koostöö arendamine ja tugevdamine laste, lasteaia personali ja lastevanemate vahel tervislike harjumuste kujunemisel.
- Pakutavad teadmised ja nende omandamine on lapsele huvitav mänguline tegevus. Terviseõpetust saab edukalt integreerida kõigi tegevustega. Oluline on, et lapses kujuneksid tervislikud harjumused, millega loome eeldused toimetulekuks elus tervist kahjustamata.
- **Terviseõpetuse temaatika:** ohud ruumides, õuealal, looduses, esmaabi lihtsamad abinõud, hädaabinumbri kasutamine; minu keha tundmine (nähtavad ja mittenähtavad osad); minu meeled (viis meelt), emotsioonid ja tunded; silmade, kõrvade tervishoid, minu keha puhtus, nahk, hammaste tervishoid; pisikud; tervislikud eluviisid – toitumine, piisav liikumine, õues viibimine, aktiivne puhkus ja uni; minu süda; ebatervete eluviiside kahjulikkus – ebatervislikud harjumused.

Mina ja tervis teemade üldeesmärgid:

Laps

- väärtustab tervena olemise vajalikkust;
- suudab teha valikuid tervislike ja mittetervislike harjumuste vahel;
- mõistab, et tervena olemine sõltub tervislikest valikutest;
- õpib tundma iseennast ja oma keha;
- õpib aru saama oma emotsioonidest ja nendega toime tulema;
- teab kuidas käituda ohu, õnnetuse ja abivajamise korral;
- on rõõmus ja terve.

8.2.3 Liiklus ja turvalisus

- Liiklusõpetus on eesmärgistatud, süsteemne ja integreeritud protsess, mille tulemusena laps omandab ohutuks liiklemiseks jalakäijana ja ratturina vajalikud teadmised, oskused ja harjumused. Laps oskab lasteaia õuealal jalgrattaga sõita ja teab, kuidas lasteaia lähiümbruse liikluskeskkonnas liigelda.
- Koolieelses eas toimub lapse ohutu käitumise põhitõdede omandamine täiskasvanu (lapsevanema, õpetaja jt) eeskujul. Liiklus on osa meie igapäevasest elust. Liikumisevajadus ja -ala laieneb kiiresti ning koolieelik liigub juba üsna suurel alal. Et laps võiks liikuda turvaliselt, selleks vajab laps toetust ja suunamist. Täiskasvanute ülesandeks on harjumuste kujundamine, mis oleksid kogu elu jooksul lastele kasulikud. Lasteaialaps peab ennast tundma ohutult kodu ja lasteaia ümbruses - talle tuttavas keskkonnas. Samuti peab laps olema teadlik erinevatest liiklusvahenditest ja nende liikumise omapärasest.
- Koolieelses eas on oluline lapse arusaamine õpetatavast ja õpitud asjade kordamine.
- Liiklusõpetus toimub jooksvalt kogu õppeaasta jooksul, toimuvad vastavad teemapäevad koos liikluspoliitsei ennetustöötajatega, õppekäigud lähiümbruses ja maanteel jm. Oluline on õpetada üksteist arvestavaid liiklejaid, kellel on ohutu liiklemise harjumused, liikluskeskkonna taju, teadmised ja oskused, mis toetavad ohutust erinevates liiklusolukordades.
- Liiklusõpetuses käsitletavad teemad on: sõidutee ületamine, ülekäigurada, (valgusfoor), liikluseeskiri ja nende tähendused; liikluseeskiri; liiklusvahendite liigid, turvavarustuse kasutamise vajalikkus (helkur, kiiver, turvatool), jalgrattaga liiklemine, lasterühmaga liiklemine tänaval, ühissõidukis; liiklemine erinevates ilmastikuoludes.
- Jalgrattasõidu korraldus on kinnitatud kodukorras ja rühma reeglites ning lapsevanemaid teavitatakse rühma ja/või lasteaia infokanalite kaudu.

Liiklusõpetuse üldeesmärgid:

Laps:

- teab ja täidab ohutu liiklemise nõudeid, saab aru reeglite vajalikkusest;
- oskab liigelda oma lähiümbruses ohutusnõudeid täites;
- teab kuidas käituda õnnetuse korral;
- tunneb foori, kasutab ülekäigurada oskuslikult;
- suudab olla igapäevaselt tähelepanelik liikleja.

8.2.4 Mina ja töö

- Laps õpib ka tööd tehes ning lapse töö on seotud tema enda eluga. Tööl on alati eesmärk ning see saavutatakse töövahendite oskusliku kasutamisega. Töö koolieelses eas on seotud mänguga:

- lapsed matkivad mängus täiskasvanu tööd
- praktilisse töösse lülitatakse mängu elemente
- mänguprotsess võib ise esile kutsuda vajaduse tööks.
- Vanusele sobivad tööülesanded arendavad lapse valmidust tööks ja tööharjumusi. Tööga toimetulek tugevdab eneseväärikustunnet. Oma töökogemuse kaudu õpib laps tööd hindama ja hindama seeläbi ka teiste tehtud tööd. Lapse tööd tuleb austada ja lapse tööd ei tule parandada.
- Lapse tutvumine tööga algab vaatlemisest ja kuulamisest ning täiskasvanu aitamisest. Järgneb juhendatud töötamine ja lõpuks iseseisev töötamine.
- Kui lastel tekib huvi mõne tööülesande vastu, tuleb leida võimalus selle soovi täitmiseks. Lasteaias toimub töö väikeste rühmade kaupa kui ka kogu rühmaga. Laste töötegemist ergutavad erinevad rekvisiidid (korrapidamisel põll, peakate; õuetööriistad jne).

Töö koolieelses eas toimub:

- Rühmaruumides korrapidamine (laua katmine, koristamine): suunatud puhtuse ja korra tagamiseks, lapsed abistavad täiskasvanuid. Korrapidajad ollakse kordamööda. See on vajalik kogu rühmale. Hoolitsedes oma sõprade eest areneb „meie“ tunnetus.
- Õuealal või looduses aitab mõista seoseid ja märgata muutusi looduses. Lapsed õpivad vaatlema ja järeldama, areneb tähelepanelikkus. Hoolitsemine taimede peenarde eest. Mänguväljaku ja väliköögi korrashoidmine (lehtede ja muru riisumine, liivakasti hooldamine, materjalide sorteerimine ja vahendite paigutamine)
- Eneseteenindamine (pesemine, riietumine, söömine, töökoha ettevalmistamine)
- Paikkonna täiskasvanute töö (ka ema, isa töö) tutvustamine ja kaardistamine.

Lapse töös on oluline:

- reaalsus, tegelik tegevus;
- töövahendite õige kasutamine;
- täiskasvanu ja lapse koos tegutsemine;
- täiskasvanu eeskuj;
- eesmärgistatus ja kasutatav väärtus;
- tööülesannete lõpuni tegemine;
- jõukohasus;
- tööle positiivse hinnangu andmine

8.3 Valdkond: KEEL JA KÕNE

- Keelt ja kõnet arendatakse kõikides tegevustes (olmetoimingutes, õppekäikudel, vestlustes, vaatlustel, mängudes, kunsti-, liikumise-, muusika-, jne tegevustes). Igas tegevuses on kõnearenduslik osa.
- Laps omandab kõnet eelkõige täiskasvanut matkides, seega õpetaja kõne peab vastama kirjakeele normidele.
- **Hääldamine** areneb keele- ja huultemängude, silbi- ja häälikumängude, diktsiooni- ja välteharjutuste läbiviimistega. Laste ergutatakse harjutusi matkima, neis aktiivselt osalema.
- **Sõnavara** laiendamine toimub erinevate sõnamängude abil: tegevuste, nähtuste, esemete ja nende omaduste nimetamine, sõnade tähenduse täpsustamine, sõnade moodustamine, liitmine ja tuletamine.

- **Jutustamise** arendamine toimub olu- ja saripiltide abil; sündmusest või vahetust praktilisest tegevusest jutustamisega. Esemete, olendite ja nähtuste kirjeldamine. Lavastusmängud. Ümberjutustused. Jutukeste täiendamised: lõpp, algus, pealkiri.
- **Lugema ja kirjutama** õppimine algab raamatuga tutvumisest ja lapsele ettelugemisest. Lapsel tekib ettekujutus tekstist, lausest ja sõnast. Järgneb sõnades häälikute eristamine ja nende järjekorra määramine. Sõnade võrdlemine häälik koosseisu alusel ja häälikute võrdlemine kõlavuse alusel. Tähtede õppimine ja sõnade kokkulugemine. Loetud sõna kontrollimine tähenduse järgi. Kirjatehnilised harjutused erinevate vahenditega.

Kõne ja keele arendamise üldeesmärgid:

Laps

- *on igapäeva suhtluses aktiivne vestleja, küsimuste esitaja ja suudab olla kuulaja rollis;
- *suudab sobivate sõnadega väljendada oma mõtteid, arvamusi, tundeid ja teadmisi;
- *tunneb huvi raamatute ja lastekirjanduse vastu;
- *kasutab kõnes õiget hääldust, grammatilisi vorme ja lauseehitust;
- *saab aru kuuldu eakohasest tekstist ja oskab seda ümber jutustada;
- *omandab lugema-kirjutamise alusoskused.

8.4. Valdkond: MATEMAATIKA

Laps alustab juba väiksena esemete **vaatlemist**. Ta tunnetab maailma kõikide meeltega. Ümbritsev maailm koosneb esemetest ja nähtustest. Laps õpib esemeid **kirjeldama**: algul õpetaja abiga, hiljem iseseisvalt ning järjest detailsemalt.

- Matemaatikast arusaamine tugineb reale käelistele, sõnalistele ja mõttelistele tegevustele, mille abil laps hakkab ruumis ja ajas orienteerumisel kasutama erinevaid oskussõnu.
- Matemaatika õppesisu koosneb järgmistest põhitegevusest: loendamine, järjestamine, rühmitamine, samaväärse hulga moodustamine, hulga püsimine, mõõtmine, terviku ja osa võrdlemine, modelleerimine, programmeerimine (st robotikavahendi puhul oma tegevuse käikude ettemõtlemine ja vahendi seadistamine), majandusõpe (kohvik, pood....).

Matemaatika üldeesmärgid:

Laps

- *huvitub ümbritseva maailma nähtuste vaatlemisest ja kirjeldamisest;
- *suudab keskenduda, kuulata, mõelda ja oma mõtteid eakohasel viisil esitada;
- *suudab esemeid ja kujundeid uurimise ja vaatlemise teel võrrelda ja kirjeldada kasutades vastavat sõnavara;
- *oskab järjestada, rühmitada esemeid ja nähtusi suurus-, asendi ja ajatunnuste järgi;
- *suudab orienteeruda ümbritsevas ajas ja ruumis;
- *kasutab arvude võrdlemisel, järjestamisel ning tehete kirjeldamisel vastavat sõnavara;
- *tunneb põhilisi pikkuse, massi ja mahu mõõtühikuid ning rahaühikuid.
- * oskab oma tegevust kavandada

8.5 Valdkond: KUNST

- Kunstitegevustes (joonistamine, maalimine, voolimine, meisterdamine, kleepimistöö) saab laps oma mõtteid ja tundeid loovalt väljendada. Kogu kujutav tegevus on ühendatud mänguga. Tähtis on lapse kogemus, tema elamus, tema eriline maailma nägemine, tema rõõm ja rahulolu. Kunstiline tulemus on teisejärguline.

- Lapse värvimaailm on eriline ja suhtumine värvidesse on tingitud emotsioonidest. Värve tutvustatakse lapsele lihtsate esemete, looduse ja praktilise tegevuse kaudu.

Kunstitegevuste kaudu areneb lapse: vaatlusoskus; kehataju ja ruumiline mõtlemine; vormi- ja värvitaju; erinevate materjalide tundmine ja tajumine; töövahendite tundmine ja käsitlemisoskus; materjalide säästliku kasutamise oskus; valikute tegemise oskus; laste tööde ja kunstiteoste analüüsimise ja hinnangu põhjendamise oskus.

Kunsti üldesmärgid:

Laps

- *saab kunstilisi elamusi ja esteetilist naudingut
- *väljendab ennast kunstitegevustes loovalt ja isikupäraselt
- *laps tunneb huvi erinevate kunstitegevuste vastu;
- *laps tunneb rõõmu kunstist;
- *laps oskab vaadelda;
- *laps kasutab erinevaid materjale ja töövahendeid;
- *laps suudab teha valikuid
- *laps kirjeldab kunstiteoseid, nende värve, meeleolu.

8.6 Valdkond: MUUSIKA

- Muusikaõpetus annab lapsele positiivse emotsionaalse laengu ja süvendab muusikahuvi. Muusika aitab mitmekülgselt rikastada laste tundeelu, fantaasiat ning loovust.
- Muusikaõpetuse põhiosad on: muusika kuulamine, laulmine, rütmiline liikumine ja mäng lastepillidel. Kõik need tegevused on omavahel tihedas seoses ning moodustavad ühtse loomeprotsessi.
- Rahvakalendri tähtpäevade tähistamine ja lastepeod annavad lapsele suurt rõõmu, elamusi, mõjutab tundmusi ja teadvust ning aitavad süvendada rahvustunnet. Lastepeod toimuvad vabas ja sundimatus õhkkonnas nii saab laps esinemisjulgust ja positiivse emotsionaalse kogemuse.

Muusika üldesmärgid:

Laps:

- tunneb rõõmu erinevatest muusikalistest tegevustest;
- kuulab erinevaid muusikapalasisid ja oskab neid iseloomustada;
- suudab esineda lastepidudel;
- suudab end väljendada loovalt erinevates laulumängudes;
- mängib erinevaid lastepille;
- teab, et on olemas erinevad kultuurid ja muusikad.

8.7 Valdkond: LIIKUMINE

- Liikumine on lapse tegevuste ja mängude loomulik osa. Liikumisõpetuses saab laps kogeda liikumisrõõmu. Regulaarne eesmärgistatud harjutamine baasmotoorikal põhinevate kehaliste harjutustega võimaldab täiustada omandatud ning kujundada uusi liigutusoskusi.

- Lapse kehalise arengu tagavad harjutuste mängulisus ja mitmekesisus; lapse huvi ja aktiivsus; lapse positiivne kogemus; pidev kordamine, täiustamine erinevate vahendite, võtete ja meetoditega; harjutuste järkjärguline keerulisemaks muutmine.

Liikumise üldeesmärgid:

Laps

- *suudab end pingutada sihipäraseks tegevuseks;
- *suudab tegutseda aktiivselt ja loovalt kehaliste harjutustega;
- *osaleb sportlikes mängudes, on kujunenud ausa mängu põhimõtted;
- *koge erinevaid tundeid ja emotsioone: liikumisrõõm, võitmine, kaotamine jm;
- *oskab eakohaseid kehalisi põhiliikumisi;
- *on mitmekülgsete kehaliste võimetega: osavus, kiirus, vastupidavus;
- *on huvitatud igapäevasest aktiivsest liikumisest ja spordist;
- *tunneb huvi sportlike tulemuste ja edusammude vastu;
- *kasutab elementaarseid hügieeni- ja ohutusnõudeid;
- *on hea füüsilise tervise ja rühiga.

9. LAPSE ARENGU ANALÜÜSIMISE PÕHIMÕTTED

9.1 Lapsevanemad ja pedagoogid soovivad võimalikult hästi last tundma õppida, et soodustada lapse arengut.

9.2 Lapse arengut on võimalik jälgida ja vaadelda ning analüüsida.

- Vaatlusandmestik peab olema kasutatav ja mõistetav nii pedagoogidele kui ka lapsevanemale.
- Erinevate inimeste vaatluseid ja tähelepanekuid on kasulik ning vajalik omavahel võrrelda.

9.3 Lapse arengu jälgimise ja analüüsimise **üldeesmärk on koguda informatsiooni**, mida saab:

- jagada teiste pedagoogidega;
- jagada vanematega;
- jagada lapsega (edusammud arengus);
- kasutada tegevuste planeerimisel ja õppekava arendamisel;
- arvestada lapse individuaalsel arendamisel.

Oluline on tähele panna iga lapse eripära, tema tugevaid ja veel arendamist vajavaid külgi. Last hästi tundes ja teades on kõigil osapooltel võimalik tema arengule rohkem kaasa aidata.

9.4 **Lapse arengu jälgimise ülestähendamine.**

- Pedagoogid planeerivad iga õppeaasta algul lapse arengu analüüsimise.
- Lapse arengu jälgimiseks koostatakse igale lapsele arengumapp.
- Arengumapi koostamise eesmärk on koguda lapse töötulemuste näidiseid, mis annavad ülevaate lapse saavutustest ja arengust pikema perioodi jooksul.
- Arengumapis lapse arengu vaatluslehel fikseeritakse (õppeaasta lõpus) kirjalikult lapse arengukirjeldus.
- Arengumapid on individuaalse vestluse aluseks lapsevanemaga.

Õpetajal on olemas arengumapi koostamise juhend.

9.5 **Täiskasvanute poolt koostatud arengumapp lähtub lapsest** ja sisaldab:

- tähelepanekuid lapse tegevuse kohta (vaatlused, küsitlused jm);
- lapse mängu kirjeldusi, rollide jm taolise ülevaateid;
- valikut laste loomingust (käelistest töödest);
- lapse huvitavaid ütlemissi, arvamusi ja sõnalist loomingut;
- töölehti Mina, Minu pere;
- rühmaõpetajate kokkuvõtet lapse arengu vaatluslehest.

9.6 Lapse arengu analüüsimisel tuleb **lähtuda lapse enda individuaalsest arengust** ja lasteaia õppekavas toodud lapse arengu eeldatavatest tulemustest.

9.7 Lapse arengu analüüsimiseks kasutatakse **lapse arengu vaatluslehte**. Ühe ja sama vaatluslehe kasutamine pikema perioodi jooksul annab hea ülevaate lapse arengust ja muutustest.

9.8 Vaatluslehti täidetakse:

- pedagoogi vaatlustena;
- koos ülesannete esitamisega lapsele, kes saab kohapeal või muus olukorras oma oskusi proovida ja näidata.

9.9 Vaatluslehe täitmisel tuleb meeles pidada järgmisi aspekte:

*oluline on turvaline õhkkond ja hea kontakt lapsega;

*ülesandeid võib lahendada rühmas;

*ülesannete proovimisel tuleb lapsele anda alati positiivne tagasiside.

*eesmärgiks ei tohi seada lapsega kõikide ülesannete läbi tegemist piiratud aja jooksul.

9.9.1 Kehalise arengu hindamise viivad läbi liikumisõpetaja ja rühmaõpetajad. Füüsilise arengu näitajaid ja motoorika arengut hindavad rühmaõpetajad.

9.10 Lapse arengu vaatluslehele **tehakse sissekandeid jooksvalt kogu õppeaasta:**

9.10.1 **Kevad-talvel** (veebruar-märts) tehakse kokkuvõtteid, mille tulemusena saavad pedagoogid:

*teada lapse arengu edenemisest õppeaasta jooksul;

*hinnata õppe- ja kasvatustöö tulemuslikkust.

9.11 Lapse arengu analüüsimise põhimõtteid tutvustatakse lapsevanematele. Lapsevanemal on alati võimalus tutvuda oma lapse arengumapiga.

9.12 Lapsevanem saab avaldada oma seisukohta lapse arengumapi kohta suuliselt või kirjalikult.

9.13 Arengumapp käib lapsega kaasas kogu koolieelse perioodi.

9.14 Lasteaiast lahkudes saab laps oma arengumapi kaasa.

9.15 Probleemide tekkimisel võib lapsevanem pöörduda pedagoogide, direktori või õppealajuhataja poole.

10. LAPSE ARENGUVESTLUSE LÄBIVIIMISE PÕHIMÕTTED

10.1 Lapse arenguestlus on usalduslik õpetaja(te) ning lapsevanema(te) vaheline **arutelu**

*lapse senisest arengust ja

*lapse edaspidiseks arenguks soodsate tingimuste loomisest.

10.2 Arenguestluse käigus saab:

*ühtlustada hinnangut lapse senisele arengule,

*otsida koostöövõimalusi lasteaia ja kodu vahel lapse arendamiseks,

*rääkida lapsevanema ja õpetaja oma ootustest,

*jagada teavet lapse edaspidiseks arendamiseks ja õpetamiseks.

10.3 Õpetajate ettevalmistus arenguestluseks:

*Informatsiooni kogumine lapse arengust (lapse arengumapp, **eliis.ee-s lapse tagasiside**, vaatlusleht)

*Ajaplaani koostamine (ühe lapsevanemaga vestluse aeg kuni üks tund)

*Lapsevanemaga vestluseks küsimustiku koostamine (küsimustiku koostamisel lähtuda vestluse eesmärkidest ja need vormistatakse kirjalikult)

*Vajadusel koostatakse lapsevanemale vestluseks ettevalmistusleht

*Lapsevanemate vestlusele kutsumine: suuliselt või kirjalikult (ja ettevalmistusleht) vähemalt 2 nädalat varem aja kokkuleppimisega.

10.4 Arenguvestluse läbiviimine

10.4.1 Vestluse sissejuhatavas osas tuleb pöörata tähelepanu vestluse läbiviimise õhkkonnale, kasutada lapse ja lapsevanema eesnime, olla tähelepanelik vanemate valmisoleku suhtes alustada vestlus, väljendada ennast arusaadavalt jne.

10.4.2 Vestluse põhiosa koosneb küsimuste esitamisest (ettevalmistuslehel) tagasiside andmisest ning lastevanemate küsimustele vastamisest.

10.4.3. Lapsevanemale antav tagasiside algab ja lõpeb positiivselt. Lapse arengut kirjeldatakse lapsest lähtuvalt, väärtustades saavutatut ning tunnustades lapse toimetulekut, arenemist, positiivseid hoiakuid ja huvi. Probleemide esitamine on konkreetne ja kiire ning toetub faktidele, mitte hinnangutele.

10.4.4. Lapsevanemalt küsitakse temapoolseid sobivaid lahendusi ja pakutakse omapoolseid võimalusi.

10.5 Vestlus lõpeb kirjaliku lühikokkuvõtte tegemisega ja allkirjastamisega lapse arengu vaatluslehel.

10.6 Arenguvestlusest peab jääma positiivne kogemus.

10.7 Arenguvestluse läbiviimisel saadud info on konfidentsiaalne.

10.8 Arenguvestlus toimub üks kord õppeaasta jooksul (kevadperioodil) või lasteaiaaastaku vanematega.

10.9 Lapse arengu hindamise ja arenguvestluse tulemus dokumenteeritakse „Isikuandmete kaitse seaduses“ sätestatud tingimustel.

11. LAPSE ARENGU EELDATAVAD TULEMUSED ÕPPEKAVA LÄBIMISEL

11.1 Kaheaastased lapsed

Kehaline areng (üld- ja peenmotoorika, võimlemine):

- veeretab, taob, venitab ja mudib voolimismaterjali;
- viskab ja veeretab palli;
- kükitab toe abil;
- liigub vabalt, valitseb liikudes oma keha,
- kõnnib abiga trepist üles ja alla;
- kritseldab pliiatsiga;
- asetab esemeid sisse, peale, alla ja kõrvale;
- oskab sooritada lihtsamaid rütmilisi liigutusi: plaksutamine, lehvitamine, põlve plaks, kükid jne

Vaimne areng (keel ja kõne, matemaatika, ümbritsev elu jm):

- suudab ise valida mängu;
- mängib eakaaslastega kõrvuti;
- valib ja vaatab pildiraamatut;
- saab aru lihtsatest sõnalistest korraldustest(anna..., võta..., pane .. jm);
- saab aru küsimusest mis? kes?
- osutab suurt ja väikest;
- leiab samasuguse;
- suudab lühiajaliselt kuulata lihtsamaid lugusid.

Sotsiaalne areng (suhtlemine, eneseteenindamine, käitumine jm):

- joob tassist;

- aitab täiskasvanul mänguasju ära panna;
- peseb ja kuivatab käsi,
- kasutab lusikat,
- esitab oma vajadusi ja nõudmisi;
- valib kahe asja vahel (mänguasjad);
- võtab seljast ja paneb selga lihtsamaid kinnitusega riideid,
- jälgib teisi lapsi ja liitub mõneks ajaks nende mänguga,
- suudab lühiajaliselt tegutseda ilma täiskasvanu osaluseta.

11.2 Kolmeaastased lapsed

Kehaline areng (üld- ja peenmotoorika, liikumine):

- keerab ükshaaval raamatulehti,
- hoiab rasvakriiti, pliiatsit pöidla ja sõrmega, mitte rusikaga;
- kasutab mitmesuguseid töövahendeid: pintsel, pliiats, kriit jm
- veeretab, mudib ja venitab savi ning plastiliini;
- asetab esemeid sisse, peale, alla ja kõrvale;
- liigub vabalt, valitseb edaspidi ja tagurpidi liikudes oma keha;
- kõnnib abiga trepist üles ja alla;
- viskab täiskasvanule palli, lööb seisvat palli jalaga;
- teeb täiskasvanu abiga kukerpalli;
- kõnnib paaris ja üle takistuse;
- roomab koordineeritult käte ja jalgade abil;
- kükitab toe abil;
- oskab sooritada rütmilisi liigutusi: plaksutamine, põlve plaks, kükk jne;
- oskab muusika saatel sooritada matkivaid liigutusi (kass, koer jne)

Vaimne areng (keel ja kõne, matemaatika, ümbritsev elu jm):

- on omandanud põhilise osa keele häälikulisest ja grammatilisest struktuurist, kõneleb seostatult, kasutades keele grammatilisi vorme,
- kasutab ca 1500 sõna;
- oskab kuulata ja mõista kõnet suhtlemissituatsioonis;
- valib ja vaatab pildiraamatuid;
- räägib endast „mina“ vormis;
- oskab vastata küsimustele: Kes? Mis? Mida teeb?;
- esitab ise küsimusi: Mis see on?;
- reageerib lihtsatele juhiste ja korraldustele;
- leiab samasuguse vormi ja värviga eseme;
- nimetab tegevusi pildil;
- suudab teha valikuid;
- oskab kuulata ja tunneb ära tuttavaid lastelaule.

Sotsiaalne areng (suhtlemine, eneseteenindamine, käitumine jm):

- tegutseb ka omaette, täiskasvanu osaluseta;
- peseb ja kuivatab käsi ja nägu;
- sööb ise lusika ja kahvliga, joob tassist;
- paneb selga ja võtab seljast jope, kampsuni sokid jm, vajab abi nõõpide, paelte, lukkude puhul;
- paneb oma asjad kokku meeldetuletamisel;
- meeldetuletamisel tänab, palub, tervitab;
- teab kas ta on poiss või tüdruk;
- küsib WC-sse, tuleb toime kõrvalise abiga;

- mängib sageli suheldes 2-3 lapsega;
- mängib oma algatusel iseseisvalt kuni 15 min.

11.3 Neljaaastased lapsed

Kehaline areng (üld- ja peenmotoorika, liikumine):

- käsitseb voolimismaterjali, veeretab kuule, vorstikesi, pätse,
- sõrmemängu ajal liigutab iga sõrme eraldi,
- kleebib detaile, kujundeid;
- lõikab läbi pabeririba;
- kõnnib ja jookseb kooskõlastatud käte ja jalgade liikumisega;
- kõnnib tasakaalupingil;
- tuleb toime sulghüplemisega paigal ja edasi liikumisel, hüppab paigalt kaugust;
- ronib varbseinal vahelduva sammuga;
- viskab palli ja püüab paaris;
- kükitab ilma toeta;
- laps oskab kasutada löökpille: kõristid, kõlapulgad, maracad, tamburiin.

Vaimne areng (keel ja kõne, matemaatika, ümbritsev elu jm):

- ehitab 10 väikesest klotsist torni;
- kasutab 3-4 sõnalisi lauseid;
- jutustab lihtsa jutukese läbielatud või nähtud sündmusest;
- nimetab ja tunneb vähemalt nelja värvi;
- laob detaile suuruse järgi;
- nimetab 10 kehaosa;
- nimetab mõningaid tähti ja numbreid;
- näitab pikki ja lühikesi esemeid;
- annab kindla arvu esemeid (1-5);
- ehitab 10 klotsist püramiidi;
- näitab esemete reas esimest, keskmist ja viimast;
- ühendab ühesuguste esemete hulki (1-10);
- saab aru võrdlusastmest (ilus, ilusam, kõige ilusam; suur, suurem, kõige suurem);
- kordab liisusalme ja luuletusi;
- sorteerib esemeid rühmadesse ühe ühtse tunnuse järgi (värv, kuju, suurus);
- nimetab ringi, ruutu, kolmnurka;
- loendab kokku kuni neli eset.

Sotsiaalne areng (suhtlemine, eneseteenindamine, käitumine jm):

- peseb ja kuivatab käsi ilma abita;
- paneb suured nõõbid ise kinni;
- paneb jalanõud ise õigesti jalga;
- tuleb toime riietumisega, vajadusel palub abi,
- viitab endale, kasutades asesõnu mina ja mind;
- oskab vastata küsimusele kuidas? miks?
- sooritab eakohaseid ülesandeid iseseisvalt;
- lõpetab ebasobiva käitumise ühe meeldetuletuse peale;
- mängib sageli koos 2-3 lapsega, suheldes ~ 15 minutit;
- teab, et on poiss/tüdruk, identifitseerib end omasoolise vanemaga;
- palub ja tänab meeldetuletusega, kasutades sõnu “palun”, “tänan”, “aitäh”;
- teab oma ees- ja perekonnanime ning pereliikmete nimesid;
- tuleb toime WC, vajadusel julgeb abi paluda;

- nimetab kohti ja esemeid, mis võivad olla ohtlikud (trepid, aknad, lahtine tuli, kuum jook, käärid, sõidutee).

11.4 Viieaastased lapsed

Kehaline areng (üld- ja peenmotoorika, liikumine):

- kasutab töövahendeid: pintsel, pliiats, käärid;
- lõikab, voldib lihtsaid kujundeid, voolib kujukesi .
- paneb kokku ja võtab lahti keeratavaid esemeid;
- valitseb oma liigutusi koordineerimiseks ja tasakaalu nõudvate harjutuste täitmisel,
- kõnnib kikärvul ja pingil,
- hüppab kohapeal, edasi liikudes ja üle madala nõõri,
- seisab ja hüppab ühel jalal;
- põrgatab ja püüab palli;
- kõnnib iseseisvalt trepist alla,
- oskab sooritada muusika saatel tantsuliigutusi: rõhksamm, keerutus, hüplemine;
- oskab väljendada end loovalt ja fantaasiarikkalt muusikalistes mängudes;
- oskab muusika järgi rütmiliselt kõndida ning joosta ja kasutada erinevaid vahendeid: lipud, rätid, lindid jne

Vaimne areng (keel ja kõne, matemaatika, ümbritsev elu jm):

- hääldab õigesti kõiki emakeele häälikuid;
- moodustab grammatiliselt õigeid lauseid;
- suudab määrata hääliku olemasolu sõnas;
- suudab jutustada sündmustest oma elus või pildil;
- esitab ise küsimusi Miks? Kuidas?;
- vastab küsimusele nõutud grammatilise vormiga:
- järjestab esemeid pikkuse, laiuse, kõrguse järgi;
- oskab näha ja nimetada 3-5 eseme ühist tunnust;
- joonistab äratuntavalt maja, inimest, puud jm;
- oskab kasutada ruumi- ja ajamõisteid *all, üleval, peal, ees, kõrval, taga; viimane; eile, täna, homme; hommik, päev, õhtu;*);
- nimetab vähemalt 8 värvust: punane, sinine, kollane, roheline, must, valge, oranž, lilla;
- oskab kuulnud jutust mõned tähtsamad seigad nimetada;
- teab peast liisusalmi ja luuletusi;
- tunneb ja kujutab mõningaid tähti;
- oskab lugeda ja luua koodi programmeerides vähemalt üht robotikavahendit.

Sotsiaalne areng (suhtlemine, eneseteenindamine, käitumine jm):

- teab oma ees-ja perekonnanime, aadressi, vanemate ja õdede-vendade nimesid
- on omandanud peamised hügieenieeglid ja korraharjumused, tuleb abita toime WCs; peseb end põhiliselt ise;
- tuleb toime riietumisega: nõõbid, lukud, paelad, pandlad;
- hoiab oma asjad korras;
- söõb ise, kasutab õigeid söõgiriistu sõltuvalt toidust;
- vastab telefonile, kutsub soovitud täiskasvanu;
- arvestab elementaarseid viisakusreegleid: teretab, jätab hüvasti, palub, tänab, palub andeks;
- vestleb täiskasvanuga;
- suhtleb eakaaslastega, osaleb laste ühistes tegevustes,
- arvestab mängureegleid ühistes mängudes;
- mängib rollimänge, kooskõlastab oma tegevust teiste laste tegevusega;
- laulab ja tantsib muusika saatel, ütleb luuletusi peast;
- korrigeerib oma käitumist ja tegevusi, kui täiskasvanu sellele tähelepanu juhüb
- oskab tegutseda täiskasvanu suulise juhendi järgi;

- suudab organiseerida oma toiminguid eesmärgi saavutamiseks;
- tegeleb antud ülesandega omaette kuni 15 minutit;
- räägib oma tunnetest: rõõm, armastus, mure jm.

11.5 Kuueaastased lapsed

Kehaline areng (üld- ja peenmotoorika, liikumine):

- lõikab välja lihtsamaid kujundeid;
- oskab joonise järgi joonistada kolmnurka jt kujundeid;
- kirjutab loetavalt oma nime;
- värvib piirjoonte seest;
- hoiab pliiatsit õigesti käes;
- suudab harali asetsevaid sõrmi puudutada pöidlaga;
- oskab kasutada pliiatsiteritajat;
- rebib paberist välja lihtsamaid kujundeid;
- murrab paberi kokku diagonaali mööda;
- kõnnib ja jookseb erineva tempoga;
- ronib varbseinal vahelduva sammuga üleminekuga teisele redelile;
- püüab, viskab ja pörgatab palli;
- hüppab kaugust hoojooksult ja paigalt;
- oskab tantsusamme ja kasutab neid erineva iseloomuga tantsudes: rõhksamm, hüpaksamm, galopp, keerutus;
- oskab välja mõelda uusi liigutusi laulumängude juurde.

Vaimne areng (keel ja kõne, matemaatika, ümbritsev elu jm):

- nimetab arve 1-10;
- loendab hulga elemente 1 -10-ni;
- tunneb enamuse tähtedest;
- oskab häälidada, määrata hääliku olemasolu ja asukohta sõnas;
- oskab sünteesida häälitud sõna;
- oskab kasutada erinevaid töövahendeid mõtestatult ja eesmärgistatult;
- paneb kokku piltmõistatusi (10 või enam osa);
- oskab esile tuua erinevaid ja sarnaseid tunnuseid;
- oskab esemed antud olulise tunnuse järgi grupeerida;
- tuleb toime liitmise ja lahutamisega viie piires;
- jutustab isiklikest kogemustest ja oskab oma joonistust kirjeldada;
- oskab kasutada kokkulepitud (mängu-) raha maksevahendina
- oskab lugeda ja luua koodi programmeerides vähemalt kahte robotikavahendit.

Sotsiaalne areng (suhtlemine, eneseteenindamine, käitumine jm):

- sõlmib sõprussuhteid teiste lastega;
- osaleb ühismängudes, mis nõuavad otsustamist;
- tuleb toime erinevate rollide täitmisega; matkib mängus täiskasvanute rolle;
- tuleb toime mängureeglite selgitamisega;
- suudab vestluses oma järjekorda oodata;
- abistab ja kiidab teisi;
- suudab tööga tegeleda kuni 20 minutit;
- osaleb äraarvamismängudes;
- riietub iseseisvalt, seob paelad, vajadusel palub abi;
- hoiab korras õppe- ja mänguasjad;
- reguleerib pesemisel vee;
- tunneb ja täidab lauakombeid.

11.6 Seitsmeaastased lapsed

Kehaline areng (üld- ja peenmotoorika, liikumine):

- oskab joonistada inimest, nii et on kujutatud kõik olulisemad kehaosad;
- oskab käsitleda erinevaid töövahendeid (käärid, pintslid jmt);
- on kehaliselt aktiivne;
- suudab valitseda oma liigutusi ja liikumist erinevates mängudes ja tegevustes nii ruumis, maastikul kui ka tänaval;
- suudab säilitada tasakaalu staatilistes asendites ja liikumisel, kontrollib oma kehaasendit (rühti) kõndimisel, istumisel ja seismisel;
- oskab käsitseda spordi- ja mänguvahendeid: visata, püüda, põrgatada ja lüüa palli, veeretada rõngast, tiirutada hüpitsat ja hoonööri, hüpitsaga hüpata;
- kasutab lihtsaid tantsusamme tantsides üksi, paarilisega ja rühmas;
- liigub ja liikleb ohutusnõudeid arvestades;
- oskab välja mõelda fantaasiarikkaid liigutusi laulumängude juurde;
- oskab kasutada pille rütmilise liikumise või laulu saates;
- oskab tantsusamme ja kasutab neid erineva iseloomuga tantsudes: rõhksamm, hüpaksamm, galopp, keerutus jm.

Vaimne areng (keel ja kõne, matemaatika, ümbritsev elu jm):

- oskab kuulata kaasvestleja kõnet seda katkestamata;
- suudab väljendada oma mõtteid ja tundeid, küsib tundmatu sõna tähendust;
- tunneb tähti; on omandanud kirjutamise algvõtteid;
- oskab määrata häälikute asukohta ja järjestust sõnas;
- eristab lühikesi ja pikemaid häälikuid sõnas;
- eristab täis- ja kaashäälikuid oma häälduse ja kõlavuse alusel;
- laob ja kirjutab analüüsitud sõnu;
- loeb kokku lihtsamaid sõnu ning lauseid;
- teab peast 2 -3 luuletust;
- tajub tervikut, asjade omavahelist seost (jutustamisel);
- tunneb ja nimetab lihtsamaid kujundeid;
- teab arvude järjestust 1-12, nimetab antud arve;
- oskab võrrelda kaht esemete hulka;
- oskab mõõta eseme pikkust kokkulepitud mõõduühikuga,
- liidab ja lahutab 5 piires, tunneb märke "+", "-", "=",
- järjestab ja rühmitab esemeid;
- oskab määrata oma asukohta ümbritsevate esemete suhtes;
- oskab kella järgi määrata aega täistundides;
- eristab enamkasutatavaid raha- ja mõõtühikuid;
- mõistab kasutada kokkulepitud raha maksevahendina
- oskab lugeda ja luua koodi programmeerides vähemalt kahte robotikavahendit.

Sotsiaalne areng (suhtlemine, eneseteenindamine, käitumine jm):

- käitub üldtunnustatud käitumisharjumuste kohaselt, on võimeline oma tegevust analüüsima;
- oskab kuulata ja aru saada (õppetegevustes);
- on võimeline iseseisvalt 25-30 min töötama või mängima;
- tajub ja mõistab teise arvamusi;
- suudab kontrollida oma emotsioone;
- täidab täiskasvanu sõnalisi juhiseid ning korrigeerib vajadusel oma tegevusi;
- on eakohastes tegevustes algatusvõimeline ja iseseisev;
- küsib vajadusel täiskasvanult või eakaaslaselt abi;

- oskab kasutada telefoni: kõnele vastata, kuulnud teavet edastada ja mõnel numbril ise helistada;
- oskab seada eesmärgi ja püüab viia oma tegevused lõpuni;
- suudab teha otsuseid ja valikuid;
- algatab ise mängu, matkib erinevaid rolle.

12. KOOLIVALMIDUSE MÄÄRATLEMISE PÕHIMÕTTED

12.1 Lapse valmisolek õpingute alustamiseks kujuneb samm-sammult kogu koolieelse elu jooksul. Valmisoleku kujunemist mõjutavad nii sünnapärase eeldused ja võimed kui ka kasvukeskkond, milles laps elab ja areneb.

12.2 Koolivalmidus on valmisolek minna üle mänguliselt põhitegevuselt õpitegevusele.

12.3 Koolivalmidus koosneb füüsilisest, vaimsest ja sotsiaalsest aspektist. Omavahel põimudes ja üksteisest sõltudes moodustavad nad terviküsteemi, mis aitavad lapsel toime tulla koolipoolsete nõudmistega.

12.3.1 **Füüsilise aspekti** seisukohalt on olulised:

- lapse tervislik seisund, sellest olenevad lapse koormustaluvus ja töövõime;
- lapse üldfüüsiline areng, liikumisaktiivsus ja vastupidavus;
- lapse oskus valitseda oma liigutusi ja liikumist;
- lapse motoorne areng – käelihaste tegevus ning käe ja silmade koostöö;

12.3.2 **Vaimse aspekti** seisukohalt on olulised:

- kuidas laps oma teadmised ja oskused esile toob, kuidas ta oskab neid kasutada;
- kuidas ta lahendusteni jõuab jms;
- lapse vaatlusoskus (oskus kuulata ja uurida, koondada tähelepanu);
- lapse kujutlused ruumist ja ajast (orienteerumine ajas ja ruumis);
- lapse oskus järjestada, rühmitada, võrrelda (loogiline mõtlemine) jms;
- lapse kõne, väljendus- ja jutustamisoskus;
- lapse oskus tajuda detaile ja tervikut, üldistada; tajude eristusvõime ja mõtestatus.

12.3.3 **Sotsiaalse aspekti** seisukohalt on olulised:

- lapse soov õppida ja omandada uusi teadmisi;
- lapse igapäevane käitumine (on omandanud tavalised käitumismallid);
- lapse oskus ja iseseisvus seada eesmärgi ja ülesandeid;
- lapse tahe täita täiskasvanu nõudmisi.

12.4 Lapse koolivalmiduse kujunemist jälgitakse pedagoogide ja logopeedi poolt lapse arengu analüüsimise käigus kogu koolieelse perioodi (vt ptk.11). Koolivalmiduse hindamine toimub lapse arengu analüüsimise põhjal.

12.5 Koolivalmiduse hindamiseks saab kasutada „*Arengu jälgimise mängu*” (2010) ja „*Mina oskan juba arengu jälgimise mängu*”(2016).

12.6 Vaatlused ja hindamine viiakse läbi vastava juhendi alusel. Kõik saadud tulemused lisatakse lapse arengumappi ja antakse tagasisidet lapsevanemale.

12.7 Lapsevanemat nõustatakse koolipikenduse küsimuses Vajadusel kasutatakse maakondliku õppenõustamiskomisjoni Rajaleidja spetsialistide abi.

12.8 Lasteaia õppekava läbinule väljastab lasteaed koolivalmiduskaardi.

12.9 Lasteaia vanema rühma ja Toila Gümnaasiumi koostööna võimaldatakse koolieelikul tutvuda kooliga luues lapsele turvalise ülemineku järgmisesse õpikeskkonda.

12.10 Lasteaia vanema rühma ja Toila Naerumere vanema rühma koostööna läbi planeeritud ühistegevuste toetada lapse tutvumist ja valmisolekut suhelda uute (klassi)kaaslastega.

12.11 Tagasiside lapse edasijõudmise kohta koolis I poolaastal saame esimese klassi õpetajalt küsitluslehe kaudu tema tähelepanekute põhjal ning sügisperioodil koolipäeva osa vaadeldes ja reflekteerides.

13. ARENGULISTE ERIVAJADUSTEGA JA ANDEKAD LAPSED

13.1 Laps kelle võimed, tervislik seisund või muud omadused (sh keha-, kõne-, meele- või kognitiivne puue, emotsionaalsed ja käitumisraskused, üld- või eriandekus) erinevad sedavõrd, et tavapärane õpikeskkond ja õppe- ja kasvatusprotsess ei toeta tema võimete arengut piisavalt on arenguliste erivajadustega või andekas laps. Lapse varane erivajaduste või andekuse määramine ning vastava arendustegevuse alustamine annavad parema võimaluse arenguks ja õppimiseks.

13.2 Sügisperioodil (september-oktoober) selgitatakse välja arenguliste erivajadustega ja andekad lapsed jälgides kõiki arengulisi valdkondi:

- Kommunikatiivsed oskused: suuline kõne, kõne mõistmine, hääliku ja foneemitaju, lugemine, ettelõetud teksti mõistmine jne.
- Kognitiivsed oskused: vaatlus- ja kuulamisoskus, silma ja käe koostöö, teabe mõtestamine.
- Sotsiaalsed oskused: suhtlemine eakaaslastega ja täiskasvanutega, käitumine jne.
- Motoorika: üld- ja peenmotoorika.
- Eneseteenindus: riietumine, oma asjade korrashoidmine jne.
- Üldtervislik seisund.

13.3 Koostatakse plaanid arenguliste erivajaduste rahuldamiseks.

- Vajadusel koostatakse individuaalne arengukava (edaspidi IAK), neis valdkondades, milles laps abi ja individuaalset arendamist;
- IAK koostamisel ja elluviimisel osaleb kogu lapse arengut toetav meeskond – rühmaõpetajad, logopeed, liikumis- muusikaõpetaja, juhtkonna esindaja;
- plaanid seostatakse lapse arengu analüüsiga;
- meeskonna partneriks on lapsevanemad, kes annavad oma panuse nii IAK koostamisel kui elluviimisel;
- (kommunikatiivsete erivajadustega lapse arenguplaani koostab logopeed).

13.4 Õppeaasta jooksul täiendatakse ja parandatakse vastavalt vajadusele arendusplaan.

13.4.1 Muutused lapse arengus fikseeritakse logopeedi dokumentatsioonis ja lapse arengumapis.

13.4.2 Vajadusel konsulteeritakse eriarstide ja spetsialistidega.

13.5 Erivajadusega lapse arengu toetamisel tegutsetakse ühtse meeskonnana..

- Lapsevanem jagab oma kogemusi lapse tegutsemise, käitumise ja suhtlemise iseärasustest kodus ning kõik lapsega tegelevad spetsialistid nõustavad vajadusel vanemaid ja pereliikmeid.
- Liikumis-, muusikaõpetaja konsulteerib vajadusel rühmaõpetaja, (logopeedi või) lapsevanemaga esile kerkinud probleemist.

13.6 Õppeaasta lõpus teevad rühmaõpetajad kokkuvõtte lapse arengust õppeaasta jooksul. (Logopeed lisab kõnearenduses osalenud laste arengumappi kirjaliku kokkuvõtte lapse kõne arengust.)

- Soovitatakse lapsevanematele suveperioodiks erinevaid (kõne)arendusmänge- ja võimalusi.
- Vajadusel nõustatakse lapsevanemaid kooliminevale lapsele sobiva õppevormi valikul.

14. Erivajadusega lapse toetamise tugisüsteemid lasteasutuses

14.1 Rühmaõpetajad

- Märkavad lapse probleemi, analüüsivad last, peavad lapse kohta vaatluspäevikut, kuhu fikseerivad kirjalikult lapse positiivsed ja negatiivsed situatsioonid, konfliktid, lahendused jm olulise.
- Rühma meeskond analüüsib, arutleb lapse arengu analüüsi tulemusi ja situatsioone, toiminud lahendusi, toetamise võimalusi jm olulist.
- Pöörduvad lapsevanema poole, teavitavad probleemist, selgitavad koduse olukorra, kaasavad lapsevanema koostööle lapse toetamiseks jne. Soovitavad lapsevanemale logopeedi konsultatsiooni.
- Arutavad probleemi logopeediga ja otsivad koos lahendusi.
- Teavitavad õppealajuhatajat ja direktorit antud lapse olukorrast.
- Teavitavad ja konsulteerivad teiste õpetajatega, kes veel lapsega tegelevad.
- Teavitavad vajadusel rühma lapsevanemaid (jälgides isikuandmete mitteavalikustamist) rühma probleemidest ja töökorraldusest.
- Vestlevad rühma lastega, kujundades erivajadusega kaaslasesse positiivset hoiakut.
- Suhtuvad erivajadusega lapsesse mõistvalt, väldivad negatiivseid hoiakuid.
- Kujundavad või loovad lapse(laste) turvalise keskkonna.
- Vajadusel koostavad lapsele iseloomustuse esitamiseks erispetsialistile, nõustamiskomisjonile.
- Osalevad IAK koostamisel ja elluviimisel.

14.2 Logopeed

- Uurib lapse kõne ja tunnetuslike protsesside arengutaset.
- Tegeleb lapsega vajadusel individuaalselt.
- Nõustab rühmaõpetajaid.
- Osaleb rühma aruteludes ja vestlusingides, vajadusel ka arenguvestlustes.
- Nõustab lapsevanemaid.
- Teeb ettepanekuid eriarstide konsultatsioonidele suunamiseks ning vormistab vajalikud väljavõtted ja kõne iseloomustused.
- Annab teavet juhtkonnale.

14.3 Õppealajuhataja

- Tutvub lapsega, teeb oma tähelepanekud rühma töökorraldusest jne.
- Nõustab rühmameeskonda pakkudes erinevaid lahendusi jms.
- Organiseerib õpetajatele vestlusringe, koolitusi toetamaks õpetajate toimetulekut.
- Teeb koostööd logopeediga, osaleb IAK koostamisel.
- Vajadusel vestleb lapsevanemaga.
- Informeerib direktorit, teeb ettepanekuid.

14.4 Direktor

- Osaleb aruteludes, vestlusingides.
- Võimaldab koolitusi.
- Vajadusel muudab töökorraldust; tagab tugiisiku olemasolu jms lähtuvalt seadusandlusest.
- Võimalusel muudab rühma liiki ja vähendab laste arvu rühmas,
- Leiab võimalusi vajaliku materiaalse baasi jaoks.
- Suunab lapsevanema nõustamiskomisjoni.

- Vestleb (intervjueerib) koolieelikutega(-uid) lasteaiaga rahulolu teemadel, küsib arvamusi.

15. MUUKEELNE LAPS LASTEAIAS

15.1 **Organisatsioonilised meetmed:** lapsevanema esmane teavitatus – kui muukeelse lapse vanem tuleb lasteaeda lapsele koha taotlemise avaldust esitama, siis teavitab lasteaia direktor muuhulgas ka sellest, meie lasteaia õppe-ja kasvatustegevus toimub eesti keeles ning vestleb lapsevanemaga tekkida võivatest probleemidest (suhtlemine eakaaslastega, pikem ja keerulisem kohanemisaeg, probleemid koolivalmidusega jne.) Vajalik, et lapsevanem oleks teavitatud ja kindel oma soovis paigutada laps võõrkeelsesse keskkonda ning teadlik lasteaia töökorraldusest vältimaks edaspidiseid arusaamatusi.

15.2 **Rühmaõpetaja** toetab lapse keelelist arengut, et laps mõistaks kõike rühmas toimuvat ja osaleks selles. Rühma töötajaskond aktiveerib last täiendavalt (nt individuaalne töö, gruppitöö eesti keelekeskkonnast lapsega) keelelisel suhtlemisel. Lapsele võimaldatakse oma keele ja kultuuri tutvustamist.

15.3 **Laste omavahelist suhtlemist** tuleb teadlikult suunata nii, et oleks välistatud pidev muukeelsete laste omakeelne suhtlemine, ning muukeelsel lapsel kui tema rühmakaaslastel tekiks vajadus suhelda omavahel eesti keeles võimalikult intensiivselt.

15.4 **Logopeedi roll:** logopeed nõustab lapsevanemaid nende lapse kõne arengut ja edasist arendamist vajavates küsimustes. Konsulteerib rühmaõpetajaid tekkivate keeleprobleemide ja keele omandamise spetsiifikaga seoses ja soovib vajadusel muukeelsete lastega tegelevat logopeedi või keelekümbluslasteada.

15.5 **Keeleõppe organiseerimine** - vastavalt vajadusele ja võimalustele (logopeed 0,25) pakub lasteaid lapsele kas individuaalset või grupilist keeleõpet toetamiseks eesti keele kiiremat omandamist.

15.6 Keeleõpetuse põhimõtted:

- *mängulisus, köitvus ja vaheldusrikkus;

- *lihtsamalt keerulisemale;

- *kordamine.

15.7 Lapsele selgitatakse eesti keele kui kodumaa keele omandamise tähtsust igapäevaelu situatsioonide kaudu.

15.8 Oluline on kaasata ka lapsevanemaid ning süvendada nende huvi keeleõpingute vastu.

15.9 Eesti keele õpetamise üldesmärgid:

Laps

- *tunneb huvi eesti keele vastu;

- *soovib end väljendada eesti keeles;

- *kasutab elementaarset sõnavara igapäevases elus, suhtleb eakaaslastega eesti keeles;

- *teab Eesti Vabariigi sümbolikat, kohanimesid, rahvuslikke tavasid jmt.

16. INDIVIDUAALSE ARENDUSKAVA KOOSTAMISE PÕHIMÕTTED

16.1 Individuaalne arenduskava (edaspidi IAK) on kirjalik dokument, mis määrab kindlaks lapse arengulisi erivajadusi arvestava **õppe individuaalsed eesmärgid** ja eriabi teenused, mis on vajalikud õppe-eesmärkide saavutamiseks. Individuaalõppekava koostatakse arenguvaldkondade kaupa:

- 1) Motoorika
- 2) Kognitiivsed oskused
- 3) Kommunikatiivsed oskused
- 4) Sotsiaalsed pädevused
- 5) Eneseteenindus

16.2 IAK koostatakse konkreetsele lapsele neis valdkondades, mille arengutase erineb eeldatavast eakohasest arengust. Tegevusvaldkonnad koosnevad väiksematest osavaldkondadest. Iga tegevusvaldkonna oskuste arendamine eeldab tihedat seost teiste valdkondadega.

16.3 IAK koostatakse pärast lapse arengu mitmekülgset jälgimist ja lähima arengu tsooni määramist: selle koostamisel osalevad kõik lapsega tegelevad erialaspetsialistid ja vanemad. Konkreetse individuaalse arenduskava koostavad ja selle rakendamise eest vastutavad rühmaõpetajad, logopeed ja aineõpetajad koostöös lapsevanemaga.

16.4 Individuaalõppekava kaitseb lapse huvisid ja arvestab tema arengutaset ning erivajadusi. Iga arenguvaldkond esitatakse konkreetselt lapsest lähtuvate õppeeesmärkidena, millest juhinduvad nii lapsevanemad kui lasteaia pedagoogid.

16.5 Individuaalse arenduskava rakendamisel **on neli etappi**:

I Lapse arengutaseme esialgne arengu analüüsimine. Konsulteerimine vajadusel erispetsialistidega (psühholoog, perearst, eriarstid).

II Lühi- ja pikaajaliste eesmärkide püstitamine lapse arendamiseks. Individuaalse arenduskava koostamine konkreetseks perioodiks.

III Õpetamine ja arendamine ning oluliste muutuste fikseerimine lapse arengumapis.

IV Hinnangu andmine lapse saavutustele ja sellele vastavalt individuaalse arenduskava korrigeerimine.

16.6 IAK rakendamisel **peavad osalema kolm osapoolt**: laps, IAK meeskond ja lapsevanemad. Lapsevanema keeldumisel ja huvi puudumisel jääb lapse arengu toetamise eesmärgiga koostatud IAK osaliselt täidetuks. Rühmaõpetajad jätkavad lapse toetamiseks esile toodud valdkondadega individuaalset tööd.

16.7 Hinnangu andmise aluseks on individuaalse arenduskava tulemuste analüüs. Sõltuvalt sellest kas eesmärkides püstitatu on omandatud täielikult, pole omandatud või on omandatud osaliselt, loetakse arenduskava täidetuks või osaliselt täidetuks.

16.8 Kui täitmata on jäänud olulisi eesmärke või mitmed eesmärgid on osaliselt täidetud, siis tuleb antud IAK-d analüüsida, muuta, täiendada ja edasi arendada.

16.9 Kui eesmärkide realiseerimise tulemused on positiivsed, loetakse IAK täidetuks.

17. KOOSTÖÖ LASTEVANEMATEGA JA KOOSTÖÖPARTNERITEGA

17.1. Peredega suhtlemine on lasteaia pedagoogide üks kõige olulisem ülesanne. Kõik pered on huvitatud oma lapse arengust ning tahaksid, et lapsed oleksid edukad ja õnnelikud.

Nii pedagoogid kui vanemad vastutavad vastastikuste suhete arendamise eest. Suhtlemine, lugupidamine, lapse huvide ja erinevustega arvestamine paneb aluse headele suhetele.

17.2. Koostöös lastevanematega arutatakse läbi rühma (hoolekogus lasteaia) õppe- ja kasvatustöö eesmärgid ja põhimõtted. Septembrikuu lõpuks kooskõlastatakse vanemate ja õpetajate ootused ning eesmärgid läbi rühma tegevuskava.

17.3. Lastevanematega suhtlemise võimalused:

*lastevanematega kohtumine kindlaksmääratud ajal;

*kirjalikud e-teated vanematele;

*rühmasiseselt kokkulepitud ja kasutusele võetud infokanalid;

*rühmade teadetetahvlid jm lapsevanema infolaud (materjale lugemiseks);

*vestlemine lapse tuleku ja lahkumise ajal;

* vestlus lapse arengust (lasteaiaaustikuga ja 1x kevadel);

*avatud uste päevad rühmas ja lasteaias;

*lastevanemate osalemine lasteaia üritustel;

*lastevanemate koosolekud sügisel (vajadusel rohkem ning koolieelikutega ka kevadel).

17.4. Lapsevanematel on õigus olla kindel, et igasugune isiklik info, mida nad on avaldanud kas suuliselt või kirjalikult, on konfidentsiaalne.

- 17.5. Õppeaasta algul valivad iga rühma lapsevanemad ühe liikme lasteaia hoolekogusse. Hoolekogu koosolekud toimuvad vastavalt hoolekogu tööplaanile.
- 17.6. Lastevanemate tunnustamine, motiveerimine läbi avaliku tänamise rühma stendidel või veebilehel ning esitlemine iga-aastasele koostööpartnerite tänuüritusele märtsi alguses.
- 17.7. Koostööpartnerid kaardistatakse õppeaasta põhiselt ja tunnustamine on sõnastatud „Tunnustamise ja motiveerimise süsteemis 2019-2021“.

18. ÕPPEKIRJANDUS

- 18.1 Õppekirjanduse ja õppematerjalid valivad õpetajad vastavalt laste arengutasemele ja eale ning järgivad rühma tegevuskava temaatilist aastakava.
- 18.2 Valitud õppekirjandus toetab planeeritud õppetegevuste läbiviimist.

19. LASTEAIA ÕPPEKAVA RAKENDUMINE JA ARENDAMINE

- 19.1 Õppekava rakendumisel ja arendamisel arvestatakse erinevate õppekavade määratlustega ning nende vaheliste seostega. Oluline on kooskõlastada ja siduda õppekavasid ning vähendada nende vahelist lõhet. Õppekavade rakendumise analüüsimine ja arendamine on pidev protsess. Selleks tuleb sisehindamise käigus süstemaatiliselt jälgida õppekavade rakendumist ning lähtuvalt rakendumise analüüsist arendada ja täiendada õppekavasid. Olulisel kohal on pedagoogide vaheline koostöö.
- 19.2 Lasteaia õppekava rakendumist analüüsitakse üks kord aastas – juunis.
- 19.3 Rühma tegevuskava rakendumist analüüsitakse üks kord aastas (juunis vastavalt sisehindamise plaanile).
- 19.4 Lähtuvalt õppekava rakendumise analüüsist vaadatakse õppekava üle. Õppekava arendamine toimub rühma meeskondade poolt esitatud ettepanekute alusel. Kokkuvõtte ettepanekutest esitab õppealajuhataja augusti nõupidamiseks.

20. LASTEAIA ÕPPEKAVA MUUTMISE KORD

- 20.1 Lasteaia õppekava muudatused kooskõlastatakse pedagoogilise nõukogu ja hoolekoguga iga õppeaasta alguses hiljemalt oktoobrikuu II nädala lõpuks.
- 20.2 Lasteaia õppekava kinnitatakse direktori poolt.